

KILENCEDIK TÉMA

Martin Heidegger (1889 – 1976)

ELSŐ LECKE

Heidegger Husserl közvetlen tanítványa, később munkatársa volt, aki részt vett Husserl bizonyos kéziratának publikációs előkészítésében is. Magát is fenomenológusnak vallotta, ám az ő felfogásában a fenomenológia, mind filozófiai célkitűzéseiben, mind vizsgálódási módszertanában, mind fogalomhasználati stílusában alaposan eltért attól, amit Husserl annak gondolt.

Heidegger szerint a filozófia legalapvetőbb problémája az **ontológia**. Azonban „ontológia” alatt Heidegger nem elsősorban annak megvilágítását értette, hogy milyen típusú dolgok léteznek, hanem azt, hogy egyáltalán mit értünk az alatt, hogy ez és ez a valami **létezik**. Úgy vélte, a filozófia története során kialakult az a téves meggyőződés, hogy tisztában vagyunk a „lét” szó értelmével, ezért fölösleges erre rákérdezni. Ezzel a meggyőződéssel szemben Heidegger egy **fundamentálonológia** kimunkálását szorgalmazta, amely elsődlegesen azt az értelmet kívánja a felszínre hozni, amelyet mindannyian jól kezelünk a mindennapjainkban, amikor például megkülönböztetjük egymástól a létező és a nem létező dolgokat, de amelynek a filozófiai konceptualizálása terén még az első lépéseket is alig tettük meg. Ezt az értelmet úgy lehet filozófiai alakra hozni, ha aggályos precizitással leírjuk a hétköznapi létmegértésünk mikéntjét és annak konzekvenciáit. A leírás fenomenológiai, egyszersmind **hermeneutikai**, hiszen valójában létezésünk és viselkedésünk legáltalánosabb mozzanatainak az ontológiai interpretációjáról van szó. Ezt az eljárást nevezi Heidegger „**egzisztenciális analitiká**”-nak. Legismertebb műve, az 1927-ben megjelent *Lét és idő* ezt a filozófiai programot igyekszik megvalósítani.

A *Lét és Idő* az emberi létező – Heidegger fogalomhasználatában: a **Dasein** – ontológiai szempontból alapvető jellemzőit elemzi, amelyek közül az időbeliség (vagyis az időhöz való viszonyulás, az idő megélt tapasztalata) kiemelkedő jelentőségű. Ugyanakkor a megjelent mű csupán első része a szándékolt szisztematikus egésznek. Heidegger a tervezett második kötetet soha nem publikálta, ám a későbbi évtizedek filozófiatörténeti művei – többek között Kantról, Nietzsche-ről, Schellingről vagy a

Szegedi Tudományegyetem

Cím: 6720 Szeged, Dugonics tér 13.

www.u-szeged.hu

www.szechenyi2020.hu

1

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

preszókratikusokról – felfoghatók a *Lét is idő* gondolatmenetének folytatásaként, illetve kiegészítéseként is, miközben a koncepció változásai is nyomon követhető bennük. Kései műveiben Heidegger egyre inkább feladja azt a kiindulópontot, hogy a *Dasein* analitikája révén kerüljön közel a lét filozófiai megértéséhez, és megkísérli a fogalom „közvetítő nélküli” elgondolását, vagyis azt, hogy kifejezésre juttassa azt a filozófiai tartalmat, amit a fogalom lényegszerűen önmagában foglal. Ebben a munkában Heidegger erőteljesen támaszkodik filozófián kívüli forrásokra, főleg műalkotások tapasztalatára és bizonyos költészeti előzményekre (Hölderlin, Rilke).

A legkomolyabb filozófiai hatást Heidegger egzisztenciális analitikai vizsgálódásai váltották ki. Közvetlenül profitált belőle a filozófiai **egzisztencializmus** (főleg Jean-Paul Sartre), és a **francia fenomenológiai** iskola. Utóbbiakat leginkább Heideggernek azok az elemzései inspirálták, amelyek az emberi létező és az őt körülvevő világ elválaszthatatlan egymásba vonódásáról szólnak. Merleau-Ponty a testi létezés, Lévinas az etikai tapasztalat témájában mélyítette el ezeket a meglátásokat. Önálló filozófiai mozgalmat hívtak életre Heidegger reflexiói a megértés és az értelmezés témájában. Ez a **filozófiai hermeneutika** tradíciója, amelynek kiemelkedő képviselője a német filozófiában Hans-Georg Gadamer, a franciában Paul Ricoeur.

